

ПЪТИЩА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ОЦЕНЯВАНЕТО И ПРИЗНАВАНЕТО НА РЕЗУЛТАТИ НА УЧАЩИТЕ

Емилияна Димитрова

Национална агенция за професионално образование и обучение

В Бирмингам, Англия, беше проведен семинар на тема „Пътища за подобряване на оценяването и признаването на резултати на учащите се в страната и чужбина“, който беше организиран като регулярна работна среща на английската агенция „Еразъм+“ в партньорство с Британския съвет и организацията „Екорис“ по въпросите на професионалното образование и обучение, свързани с инициативата „Пътеки за професионално обучение“, в чест на 30-годишнината на програмата „Еразъм“. Дейностите на семинара бяха подчинени на прилагането на европейския инструмент ECVET за трансфер и признаване на кредити в професионалното образование и обучение и с неговата приложимост.

Официално приветствие беше поднесено от г-жа Магелайне Роз – зам.-председател на английската национална агенция „Еразъм+“, която изрази становище, че въпреки създадената политическа ситуация (Брекзит) се надява създадените партньорства да се запазят, както и да продължи изпълнението на стартираните политики. Представената обща информация от г-н Паул Гес – водещ на събитието и представител на „Еразъм+“, очерта картината на участниците в семинара: представители от 33 държави, 9 национални ECVET експерти, продължителност на съвместните ECVET дейности повече от 8 години, а взаимни партньорства повече от 15 години, и формира извода: „партньорства за бъдеще“. Към официалната част на семинара може да бъде отнесена и презентацията на г-н Карло Скотони – директор на дирекция „Заетост, социални дейности и включване“ в ЕК, който даде отговор на въпроса има ли европейска политика в областта на професионалното образование и обучение. Г-н Скотони очерта развитието на европейските политики в областта на професионално образование и обучение, чието начало е поставено през 1963 г. с приемането на Решение 63/266/ЕЕС за общите принципи в областта на професионалното обучение и до приемането на действащите препоръки за: Европейската квалификационна рамка, за качеството на ПОО, за системата за трансфер на кредити, за валидирането.

Подчертано беше, че съществен напредък е отбелязан през последните две години след приемане на комюникето от Рига, където от държавите членки са потвърдени средносрочните прогнози за развитие на професионалното образование и обучение до 2020 г., свързани с осигуряване на: прозрачност, подобряване на качеството, отговаряне на потребностите на пазара, подобряване на ключовите компетентности на обучаемите професионално развитие на учителите. Тези прогнози са развити и потвърдени в документа *New Skills Agenda for Europe*, който определя ключови инициативи в три хоризонтални направления за развитие, очертани като основни: 1. Професионалното образование и обучение да станат първи избор чрез усъвършенстване на системите за качество в ПОО и системата за трансфер на кредити; 2. Осигуряване на прозрачност и съпоставимост квалификациите чрез преглед на Европейската квалификационна рамка на основата на профилите на уменията; 3. Развитие на умения за бъдещето чрез осигуряване на инструменти за развитие на кариерата.

Семинарът беше насочен към дискутиране на практически опит в областта на прилагане на европейските инструменти (ECVET, EQAVET и валидиране) за прозрачност и признаване на компетентности чрез мобилността. Основната му цел беше чрез добрите практики да се осигури подобряване на мобилността, като се използват и развият европейските инструменти. Основните теми на семинара бяха:

- създаване на рамка за качество, която да подкрепя признаването и преносимостта на компетентности на основата на ECVET в мобилността;
- отношението на работодателите към продължителността на мобилности във връзка с подобряване на тяхната ефективност;
- валидирането на неформално и информално придобити резултати от учене и може ли ECVET да подпомогне процеса на валидиране;
- как по-добре могат ECVET и европейските инструменти да подпомогнат валидирането на трансверсалните и професионалните умения – чрез по-кратка или чрез по-дълга продължителност на мобилността.

В рамките на семинара беше представена информация за приемането на препоръката за валидиране от държавите членки относно въвеждане на основните принципи на процеса в националните им системи, а изследванията на CEDEFOP, последното от които *European Inventory on Validation of Non-Formal and Informal Learning 2016*, дават ясна картина за състоянието в държавите членки.

В рамките на семинара бяха представени практиките на Шотландия и Норвегия от изпълнявани от тях проекти във връзка с признаване на неформално придобитите резултати от учене. Подходите, които се прилагат, са два: признаване на резултати от учене и използването на споразумения за разбирателство между институциите. В Шотландия има нормативно регламентирана

ECVET система (SCQF), като преди това в обучението са въведени модули, кредити и резултати от ученето, но беше представено, че все още експертите не свързват и не припознават тези елементи в мобилността. Там все още няма изградена система за признаване на предходно обучение и това е в процес на развитие. Акцент е обвързването на резултатите от ученето и връзката със система за признаване на предходно придобити резултати от учене. За постигане на това са привлечени както социални партньори, така и университети, като началната стъпка е определяне на разбирането за „признаване на предходно обучение“. Към настоящия момент усилията са насочени само към сектора на здравеопазването. В понятието „признаване на предходно обучение“ е включен следният смисъл: процес за признаване на обучение, което е придобито от опит, предишно формално, неформално и информално обучение. Това включва знания и умения, формирани в училище, колеж, университет, както и по време на целия живот извън посочените институции. За пръв път се въвеждат понятията: признаване на част от квалификация и признаване на цяла квалификация (formative recognition и sumative recognition). За правилно разбиране на този нов за Шотландия процес са разработени наръчници както за работодателите, така за потребителите, така и за институциите, които следва да организират процес за издаване на съответните документи. Разработени са много материали, които да популяризират новия процес – ползите от него за всички участващи страни. В рамките на презентацията бяха представени два примера за признаване на предишно придобит опит (в друга европейска държава) и приравняването му към действащата квалификационна система в Шотландия¹⁾. В заключение на представената практика бяха направени следните изводи:

- признаването на предходно придобити резултати от ученето е пряко свързано с принципите на ECVET;
- признаването на предходно придобити резултати от учене е пряко свързано с дискрипторите на националната квалификационна рамка на Шотландия;
- няма законово утвърдена система за признаване на резултатите от предходно обучение, макар че правителството подкрепя въвеждането на такава;
- някои сектори подкрепят идеята за признаването на предишен опит, както и някои организации;
- има два типа оценяване на предишно придобити резултати от учене (formative и sumative), което е ново за цялата система;
- трансферът на кредити е форма за признаване на резултати от предходно обучение/учене;
- системата за осигуряване на качество трябва да бъде важна част от системата за признаване на резултати от предходно обучение/учене.

Представена беше презентация за проекта, който се изпълнява от Норвегия и чрез който се прави опит за създаване на национална система за ва-

лидиране. Проектът се изпълнява от Norwegian Directorate for Education and Training, който представлява държавна агенция, създадена към норвежкото Министерство на образованието и изследванията през 2004 г.

Структурата на системата за професионално образование на Норвегия включва последните две години да се провежда практическо обучение, базирано в компаниите, като всички учебни планове са разработват от Директората и са с национално действие. По време на цялото обучение два пъти се провежда изпитване – след първите две години в училище и последните две години в компанията (craft certificate), който отговаря на ниво 4 от Европейската квалификационна рамка. На основата на базовата информация за образователната система беше представена въвеждащата се система за валидиране, насочена към две целеви групи: младите хора, които нито работят, нито учат, и към хората с ниско образование и без достатъчна подготовка по норвежки език. Целта на проекта е да се осигури възможност за получаване на лесен достъп до квалификация, както и възможност на мигрантите да получат квалификация, докато се обучават на норвежки език. Предизвикателствата пред системата са свързани с осигуряване на гъвкавост на обучението, така че то да се впише в работата и да се осигурят индивидуални възможности за напредък на всеки. Особен акцент се поставя на обучението, което трябва да е полезно за кариерното израстване и подобряване на уменията за изпълнение на преките задължения. В тази връзка е направен анализ за това как да се използват принципите на ECVET за целите на валидирането, и е уточнен следният процес: 1. дефиниране на резултати от ученето; 2. оценяване на постигнатите резултати; 3. документиране на постигнатите резултати; 4. валидиране на постигнатите резултати; 5. натрупване на постигнатите резултати. На основата на направения анализ са приети следните стъпки за решаване на възникналите предизвикателства чрез развиване и усъвършенстване на модулната/учебно-предметна система.

- Чрез националните учебни планове за всяка квалификация са дефинирани групи от резултати от ученето.

- Тези резултати от ученето се оценяват и документират.

- Възрастните могат да валидират своите компетентности чрез Националната рамка за валидиране на формално, неформално и информално обучение и учене.

- Възрастните могат да доучат, ако за някои резултати не им достигат компетентности, които да докажат.

- Резултатите от учене могат да бъдат достигнати по всички възможни начини както в страната, така и в чужбина.

- Възрастните могат да трансферират придобитите от тях групи резултати от учене в различен контекст (по други професии във вертикала и хоризонтала на образователната система).

Проектът е насочен за придобиване на квалификация по професиите в областта на търговията, и то за лица с придобито средно образование. Направен е анализ на 11 области от търговията, като всеки учебен план има по 5 – 7 модула, включващи съдържание от тези области, и във всяка административна област ще се предлагат различни модули в зависимост от потребностите, структурирани по определен начин, така че да са специално предлагани за възрастни. За да се направи процесът на валидиране по-лесен и достъпен, той е разделен на фази: 1. определени и обучени са лица (консултанти), които да познават смисъла и процедурите на процеса валидиране; 2. разработени са наръчници, правила и документи за изпълняване на процеса, като компетентностите са разпределени, така че признаването им за възрастните да е еднакво с това на обучаваните в образователната система и да съответства на дискрипторите от националния учебен план; резултатите се документират на областно ниво, като е подготвен и сертификат за компетентност, който се получава след полагане на изпит за всеки модул. Резултатите от положения за модула изпит са с национална значимост и се признават и в другите административни области.

Проведената дискусия на основата на направените презентации беше фокусирана върху следните въпроси.

- Как ECVET принципите подкрепят валидирането на неформално и информално учене?

- Как държавите членки използват ECVET принципи за признаване и валидиране на неформално и информално придобити резултати от ученето?

- Как могат ECVET принципите да се обвържат с другите европейски инструменти и по какъв начин?

- Какви са пречките, за да се използва ECVET в процеса на валидиране?

- Как могат да се преодолеят пречките и кой трябва да предприеме мерки за това?

В рамките на семинара бяха изведени проблеми, които следва да бъдат решавани, за да се постигне по-добро прилагане на европейските инструменти в областта на професионалното образование и обучение, които могат да бъдат обединени в следните групи:

- разработване на общи политики за прилагане на всички инструменти в комплект;

- по-добро финансиране по всички инструменти както на национално, така и на европейско ниво;

- активизиране на политическа воля за решаване на въпросите на ПОО както на национално, така и на европейски ниво – не препоръки, а директиви!

Във връзка с прилагане и синхронизиране на европейските политики в областта на професионалното образование и обучение през 2018 г. се очаква в програмата „Еразъм+“ да бъдат осигурени допълнително над 50 000 мобилности за усъвършенстване на уменията на работното място. На базата на на-

трупания и анализиран опит от предишни години мобилностите през 2018 г. ще са насочени към: възможности за ориентиране и информиране, мотивиране и подготовка за мобилност, осигуряване качество на мобилността, признаване на резултати от ученето по време на мобилността.

Acknowledgement. Семинарът на тема „Пътища за подобряване на оценяването и признаването на резултати на учащите се в страната и чужбина“ в Бирмингам, Англия, беше финансиран по програма „Еразъм+“.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. Повече информация за системата за признаване на неформално и информално обучение на Шотландия може да бъде намерена на следния сайт: www.scqf.org.uk

WAYS FOR IMPROVING ASSESSMENT AND RECOGNITION OF STUDENT OUTCOMES

✉ **Ms. Emiliana Dimitrova**

Chairman

National Agency for Vocational Education and Training

Sofia, Bulgaria

E-mail: napoo@navet.government.bg